

14 PARBODE
APR-2018

moordprocessen elders ter wereld gevoerd terwijl de verdachte van moord op vrije voeten verkeerde. Suriname neemt wat dat betreft een unieke positie in." Spong kent de redenering van het OM daarachter, maar kan daar niets over zeggen, omdat de regering van Suriname casu quo de minister van Justitie zijn cliënt was en zijn werkzaamheden onder zijn geheimhoudingsplicht vallen.

'Juridische absurditeiten'

Spong noemde de zaak in 2007 een *piece of cake* en denkt daar nog steeds zo over. "Als je nagaat dat het requisitoir zo'n vijftig pagina's is in een megazaak. Dat zou naar Nederlandse begrippen een zeer kort, summier, krachtig requisitoir zijn."

Dat neemt niet weg dat het proces zelf vol 'juridische absurditeiten' en pogingen om het proces te beïnvloeden zit, vindt Spong. De 'ultieme poging' daartoe was de Amnestiewet die op 4 april 2012 werd aangenomen door De Nationale Assemblée (DNA). Die moest door een Constitutioneel Hof goetotest worden aan het grondwettelijke inmengingsverbod, maar dat hof bestond nog niet. En volgens de wet benoemt de president de leden ervan op voordracht van DNA en moet onder meer de werkwijze wettelijk worden vastgesteld.

"Vanwege Bouterses meerderheid in het parlement en gegeven het naar zijn pijpen dansen van de minister van Justitie, kwam het erop neer dat al deze essentiële aspecten van het Constitutionele Hof door de hoofdverdachte zelf zouden kunnen worden vastgesteld", zegt Spong in zijn lezing. Daarmee werd volgens hem de regie van het proces 'feitelijk in handen van de hoofdverdachte gelegd'. De Krijgsraad besliste in 2016 dat de Amnestiewet niet van toepassing is en dat het proces

door kon gaan. Bouterses advocaat Irvin Kanhai zei in zijn pleidooi in januari 2018 onder meer dat met de Amnestiewet van inmenging geen sprake was. Maar volgens Spong heeft Kanhais betoog over de Amnestiewet 'geen schijn van kans van slagen'.

Ongeloofwaardige schets

Spong begrijpt de strategie van Kanhai deels, maar verwacht dat zijn pleidooi geen standhoudt bij de rechters. "Op bepaalde punten is het duidelijk dat hij een politieke verdediging voert. Dat is op zich geen unicum, dat gebeurt in tal van dit soort processen elders ter wereld." In dit geval betekent die politieke verdediging een rechtvaardigende opstelling tegenover de gebeurtenissen. Zo zegt Spong dat geschiedvervalsing wordt gepleegd door een dreigende interventie in 1982 voor te wenden. Die is volgens hem bedoeld om de Decembermoorden een 'staatsnoodrechtelijk sausje te geven', om daarmee aannemelijk te maken dat van voorbedachte raad geen sprake was.

Maar hij snapt minder goed dat er "toch een beetje van twee walletjes gegeten wordt", waardoor het pleidooi volgens Spong zwakker wordt. Want aan de ene kant voert Kanhai een politieke verdediging, maar aan de andere kant wordt geprobeerd "het eigen straatje schoon te vegen en de schuld bij Bhagwandas (toen de derde man na Bouterse en Horb, *red.*) te leggen." Dat kan iedere rechter in Suriname zo doorprikken, zegt Spong.

"Ik vind het een tamelijk onbegrijpelijke keuze, omdat het toch de boodschap in zich draagt dat Bouterse op het moment suprême, wanneer het land hem het meest nodig heeft en de Surinaamse Staat zogenoemd aan de rand van de afgrond staat, dat hij juist op dat cruciale moment zijn

post verlaat en bij zijn vriendin in bed kruipt. Dat vind ik een gang van zaken die eigenlijk niet past bij iemand die aan het hoofd van een Staat staat. Het is net als die Italiaanse kaptein Schettino (van cruiseschip Costa Concordia die bij de schipbreuk als een van de eersten van boord ging, *red.*) die een moeilijke route bevaart, maar toch gaat zitten pimpelen ergens anders dan in de stuurhut. Ik vind dat een beetje een ongeloofwaardige schets van de verdachte die afbreuk doet aan het charisma en het aureool dat om hem heen geweven is de afgelopen jaren."

Herinneringen

Zowel Kanhai als Frank Truideman, de advocaat van Etienne Boerenveen, halen in hun pleidooi de werking van het geheugen aan en trekken daarmee de betrouwbaarheid van getuigenverklaringen in twijfel. Spong doet dat dagelijks, de getuigenverklaringen in twijfel trekken. "Dat je dat als advocaat doet, is niet zo gek. En dat je je beroept op psychologische literatuur ook, die is er in

overvloed. Alleen is er ook psychologische literatuur in overvloed die zegt dat getuigenverklaringen vaak zeer betrouwbaar zijn als het gaat om zeer schokkende gebeurtenissen." In dit soort situaties zoeken rechters vaak steunbewijs bij de getuigenverklaringen, legt Spong uit.

De advocaat weet uit eigen ervaring dat je schokkende gebeurtenissen goed kunt onthouden. Over zijn arrestatie in 1981: "Ik zie het nog zo voor me. Ik weet nog dat ik onderworpen werd aan een soort verhoor waar drie bewapende militairen met een uzi-mitrailleur achter me stonden. Ik

‘Daar moest ik staan en toen werd er losjes om me heen gelopen met die uzi’s’

herinner me nog een detail en dat is wat ik bedoel met dat psychologische geheugen. Ik herinner me dat er schuin linksachter mij een zwarte vrouw met een zonnebril op zat. Ze zei geen woord en haar functie was volstrekt onbegrijpelijk en onbekend, want ze had geen uniform aan of wat dan ook. Dat er een vrouw bij het verhoor aanwezig was, vond ik een beetje sinister. Maar ook dat zij tijdens dat verhoor haar zonnebril in een kamer op bleef houden, vond ik een zeer unheimische (onheil-

spellende, *red.*) bedoening."

De advocaat werd ondervraagd over "een hoop nonsens". "Eerst over wat ik in Suriname kwam doen. Dat heb ik even uitgelegd. Toen ik vroeg waarvan ik precies verdacht werd, werd ik afgebluft dat ik niet in de positie verkeerde om vragen te stellen dus of ik maar mijn bek wilde houden. Dat zij degenen waren die vragen stelden. Na lang aandringen kwam het eruit dat ik verdacht werd van subversieve activiteiten en belediging van het Surinaamse staatshoofd. Dat bleek gebaseerd op een college over onrechtmatig verkregen bewijs dat ik een dag eerder had gegeven aan de universiteit. Het Surinaamse staatshoofd zal dan Bouterse zijn en het was nog maar zeer de vraag of die wel de kwalificatie staatshoofd kon verdienen, maar voor dit soort juridische subtiliteiten was deze meneer Zeeuw natuurlijk niet bevattelijk."

Vervolgens werd hij door Zeeuw en drie bewapende militairen naar een binnenplaats gebracht. "Daar moest ik staan en toen werd er losjes om me heen gelopen met die uzi's. Af en toe gericht op mij en dan lieten ze ze weer hangen." Hij weet niet wat het doel daarvan was. "Op dat soort momenten wordt geen tekst en uitleg gegeven."

Gratie

In het proces kan Bouterse nu nog een aantal stappen ondernemen. Spong stelt voorop dat Bouterse net als iedere andere verdachte recht heeft op een eerlijk proces. Het OM zal nu eerst reageren op Kanhais pleidooi, en dan mag Kanhai op het OM reageren, legt de advocaat uit. "Bouterse heeft het laatste woord en dan komt er een vonnis. Hij mag tegen dat vonnis in hoger beroep gaan als hij dat wil."

Als Bouterse een straf opgelegd

krijgt, kan hij zichzelf volgens de Grondwet ook nog gratie verlenen. Maar een rechter kan die gratie ongedaan maken. "Dat is weleens gebeurd in Argentinië, waarbij de rechter een politiek gemotiveerde gratieverlening in strijd met het recht heeft geoordeeld en dus die gratie heeft vernietigd. Dat zou in Suriname ook kunnen gebeuren." Maar, voegt Spong toe: "Het ligt veel meer voor de hand dat hij eerst de reguliere rechtsmiddelen die de wet hem biedt aanwendt."

Na het Decembermoordenproces, komt 'de bestraffing van de moordpartij in Moiwana', zei Spong tijdens de herdenking van de slachtoffers van de Decembermoorden vorig jaar. Het is de vraag of dat drama onder de Amnestiewet valt, legt hij uit, want het kan zo zijn dat je de wet niet van toepassing acht om een aantal juridische redenen. Of hij stappen gaat ondernemen? "Voorlopig heb ik het even druk met andere zaken."

Spong zal fysiek niet aanwezig zijn bij het uitspreken van het vonnis in het Decembermoordenproces. De advocaat was voor het laatst in zijn vaderland in 2000, als adviseur van de Surinaamse justitie. Toen werd hij 24/7 bewaakt door twee ploegen van zes politiemensen. "Het was toch een niet ongevaarlijke missie." Spong vertelde in een interview met de Nederlandse journalist Twan Huys dat hij ooit is bedreigd door Desi Bouterse en dat die bedreigingen serieus genoeg waren om maatregelen te nemen. Zo schafte hij een kogelvrij vestje aan en kogelwerend glas. Voorlopig gaat hij niet naar Suriname. "Ik vind dat de situatie nog niet zodanig is dat ik me daar helemaal gerust voel." Wanneer dat wel zo is? "Dat weet ik niet. Op z'n minst moet Bouterse levenslang in de cel zitten." ☸